

**Анализ за динамиката на заетостта, безработицата и наетите лица в
секторите от националната икономика, за които кадри подготвя
Стопански факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски”**

Анализирайки данните на Агенцията по заетостта и Националния Статистически Институт, обявени чрез докладите *“Наети лица и средна брутна работна заплата през третото тримесечие на 2018 година”* и *“Основни резултати от наблюдението на работната сила през третото тримесечие на 2018 година”*, можем да извадим следните по-важни изводи относно динамиката на заетостта, безработицата и наетите лица в секторите от националната икономика, за които кадри подготвя Стопански факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски”.

I. *Обобщени показатели*

Коефициентът на икономическа активност за населението на възраст 15 - 64 навършени години е 72.5%, като в сравнение със същото тримесечие на 2017 г. намалява с 0.3 процентни пункта.

Коефициентът на заетост за населението на възраст 15 - 64 навършени години е 68.8%, като в сравнение със същото тримесечие на 2017 г. се увеличава с 0.3 процентни пункта.

Коефициентът на безработица е 5.0%, или с 0.8 процентни пункта по-нисък в сравнение с третото тримесечие на 2017 година.

Икономически неактивните лица на възраст 15 - 64 навършени години са 1 244.8 хил., или 27.5% от населението в същата възрастова група. От тях 78.8 хил., или 6.3%, са обезкуражени лица.

II. *Заетост*

През третото тримесечие на 2018 г. *общият брой на заетите лица на възраст 15 и повече навършени години* е 3 205.3 хил., като 1 712.2 хил. са мъже и 1 493.2 хил. - жени. Относителният дял на заетите лица от населението на възраст 15 и повече навършени години е 53.3%, като при мъжете този дял е 59.4%, а при жените - 47.8%.

През третото тримесечие на 2018 г. *заетостта в отделните възрастови групи* е следната:

- **Заетите лица на възраст 15 - 64 навършени години** са 3 115.1 хиляди. Коефициентът на заетост за населението в същата възрастова група е 68.8% (72.6% за мъжете и 65.0% за жените).

- **Коефициентът на заетост за населението на възраст 15 - 29 навършени години** е 41.9% (47.2% за мъжете и 36.3% за жените).

- **Коефициентът на заетост за населението на възраст 20 - 64 навършени години** е 73.5%, съответно 77.6% за мъжете и 69.3% за жените. В сравнение с третото тримесечие на 2017 г. коефициентът на заетост (20 - 64 години) е по-висок с 0.5 процентни пункта, като увеличението при мъжете е с 0.7 процентни пункта, а при жените - с 0.3 процентни пункта.

- **Заетите лица на възраст 55 - 64 навършени години** са 595.5 хил., или 61.7% от населението в същата възрастова група (66.5% от мъжете и 57.3% от жените). сравнение с третото тримесечие на 2017 г. коефициентът на заетост за населението на възраст 55 - 64 години се увеличава с 1.3 процентни пункта (с 2.0 процентни пункта при мъжете и с 0.6 процентни пункта при жените).

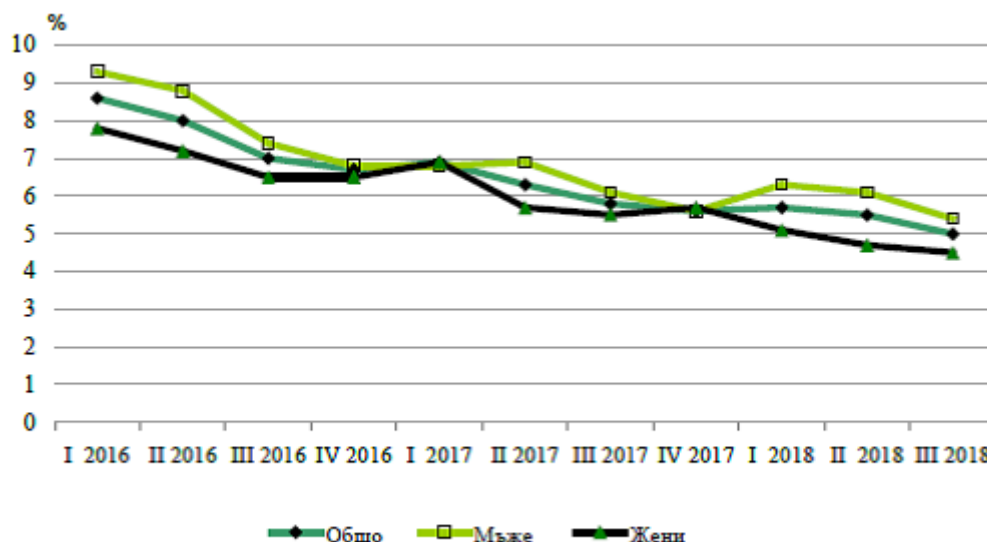
III. Безработица

През третото тримесечие на 2018 г. **броят на безработните лица** е 168.3 хил., от които 97.2 хил. (57.7%) са мъже и 71.1 хил. (42.3%) - жени. **Коефициентът на безработица** е 5.0% и в сравнение с третото тримесечие на 2017 г. намалява с 0.9 процентни пункта. Коефициентът на безработица за мъжете за същия период е 5.4%, а за жените - 4.5% (Фигура 1).

От всички безработни лица **13.7% са с висше образование**, 49.2% - със средно, и 37.1% - с основно или по-ниско образование. Коефициентите на безработица по степени на образование са съответно: **2.3% за висше образование**, 4.3% за средно образование и 14.0% за основно и по-ниско образование.

От общия брой на безработните лица 33.0 хил., или 19.6%, търсят първа работа.

През третото тримесечие на 2018 г. **коефициентът на безработица за възрастовата група 15 - 29 навършени години** е 8.2% - с 1.7 процентни пункта по-нисък в сравнение със същото тримесечие на 2017 година. При мъжете коефициентът на безработица (15 - 29 навършени години) е 8.8%, а при жените - 7.2%, като за посочения период намалява съответно с 1.5 и 2.2 процентни пункта.

Фигура 1. Коефициенти на безработица по пол и тримесечия

Източник: Национален Статистически Институт

Отчитайки средно месечния прираст на безработни лица в региона на Югозападна България трябва да отчетем следните факти (Таблица 1):

- **За периода януари-септември 2018 г. в сравнение със същия период през 2017 г. се наблюдава отрицателен прираст на безработните лица в региона.** За Благоевград той се равнява на (-3.9%), за София (област) – (-18.1%) и за София (град) – (-12.2 %). Тези стойности за региона са в синхрон с наблюдаваното за страната като цяло (-14.7%), като можем да отбележим, че Благоевград регистрира по-нисък спад (регистрирани са едва 600 безработни лица по-малко за периода януари-септември 2018 г. в сравнение със същия период през 2017 г.). Най-висок отрицателен прираст на равнището на безработица при центровете в региона е регистриран в София (област) и София (град), като в София (град) е отбелязано най-ниското равнище на безработица за страната (само 2.0% при 6.2% за страната като цяло).
- **Равнището на безработица в региона показва стойности по-високи от средните за страната.** При национално равнище на безработица от 6.2%, равнището на безработица в региона е най-високо в Благоевград – 9.8%, последвано от София (област) с 6.9%. София (град) регистрира най-ниското равнище в страната от 2.0%, приблизително три пъти по-ниско от националното.
- **Въпреки регистрираните високи нива на безработица в региона за периода януари-септември 2018 г., не можем да не отбележим, че спрямо същия период**

през 2017 г. се наблюдава отрицателен прираст. В допълнение, спадът на равнището на безработица за Благоевград е с (-0.4%), за София (област) е с (-1.5%) и най-слаб за София (град) – (-0,2%).

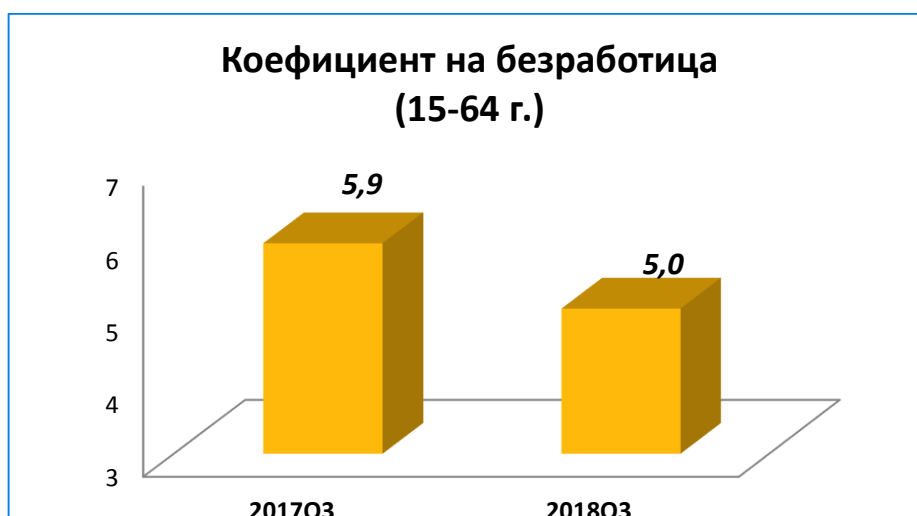
Таблица 1. Средномесечен брой на регистрираните безработни лица в дирекция "Бюро по труда" и равнище на безработица за периода януари-септември 2018г. (прираст спрямо януари-септември 2017 г.)

Показатели	Безработни лица	Прираст спрямо януари-септември 2017 г.		Равнище на безработица*	Прираст спрямо януари-септември 2017 г.
		Брой	Процент		п.п.
За страната	204 798	-35 341	-14.7	6.2	-1.1
Благоевград	14 832	-600	-3.9	9.8	-0.4
Бургас	8 098	-1 400	-14.7	4.3	-0.7
Варна	8 506	-1 954	-18.7	3.8	-0.9
Велико Търново	6 437	-1 133	-15.0	5.9	-1.1
Видин	5 607	-1 125	-16.7	14.8	-3.0
Враца	9 647	-1 661	-14.7	12.9	-2.2
Габрово	2 120	-358	-14.4	3.9	-0.7
Добрич	4 592	-1 023	-18.2	5.7	-1.3
Кърджали	5 900	-918	-13.5	9.7	-1.5
Кюстендил	4 850	-584	-10.7	8.5	-1.0
Ловеч	5 530	-1 145	-17.2	9.9	-2.0
Монтана	7 302	-1 921	-20.8	12.2	-3.2
Пазарджик	10 487	-1 607	-13.3	9.1	-1.4
Перник	2 968	-598	-16.8	4.9	-1.0
Плевен	10 666	-1 609	-13.1	9.9	-1.5
Пловдив	14 512	-2 669	-15.5	4.8	-0.9
Разград	5 441	-897	-14.1	10.4	-1.8
Русе	6 096	-523	-7.9	5.9	-0.5
Силистра	5 620	-558	-9.0	12.3	-1.3
Сливен	8 227	-1 689	-17.0	10.5	-2.2
Смолян	5 805	-729	-11.2	9.9	-1.3
София	7 534	-1 667	-18.1	6.9	-1.5

София (столица)	13 037	-1 810	-12.2	2.0	-0.2
Стара Загора	6 841	-1 462	-17.6	4.6	-1.0
Търговище	5 400	-1 445	-21.1	11.0	-2.9
Хасково	6 988	-1 493	-17.6	6.7	-1.4
Шумен	8 063	-1 596	-16.5	10.6	-2.1
Ямбол	3 690	-1 168	-24.0	6.6	-2.1
*Определя се като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64г., установено при Преброяване 2011 г. Източник: Агенция по заетостта					

Статистиката на Агенция по заетостта показва, че *равнището на безработица бележи ежесмесечна отрицателна разлика спрямо 2015 г. а през 2017 г. се достига най-ниското равнище на безработица от 2008 г. насам*. Броят на регистрираните безработни лица също се доближава до достигнатите стойности през 2008 г. с третото тримесечие на 2017 г. коефициентът на заетост за населението на възраст 55 - 64 години се увеличава с 1.3 процентни пункта (с 2.0 процентни пункта при мъжете и с 0.6 процентни пункта при жените).

Данните от **Наблюдението на работната сила***, провеждано от НСИ сочат, че през третото тримесечие на 2018 г. коефициентът на безработица е 5.0%, или с 0.9 процентни пункта по-нисък в сравнение с третото тримесечие на 2017 година (Фигура 2).

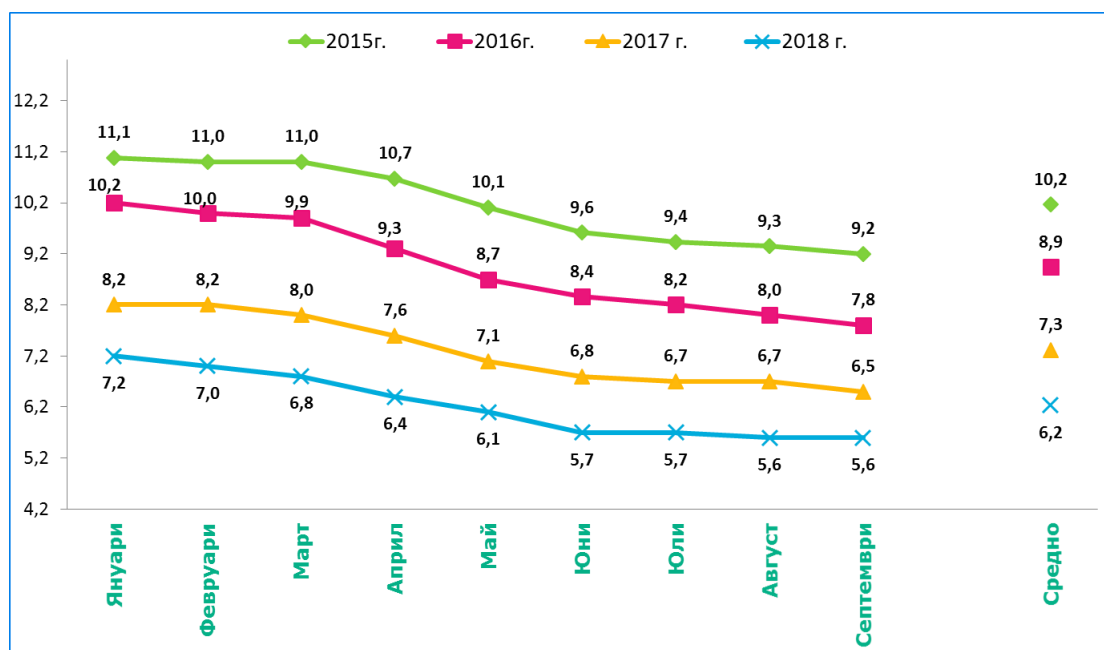

Фигура 2. Динамика на коефициента на безработица

Източник: Агенция по заетостта

* http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/LFS2018q3_286U85I.pdf

Анализирайки тренда на безработица през третото тримесечие на 2018 г. (Фигура 3) не можем да не отбележим неговия отчетлив тренд на спад – от 7.2% през месец януари 2018 г. на 5.6% през м. септември 2018 г. Тази динамика е напълно в синхрон с наблюдаваното през същия период на 2017 г., 2016 г. и 2015 г.

Фигура 3. Динамика на безработицата в страната

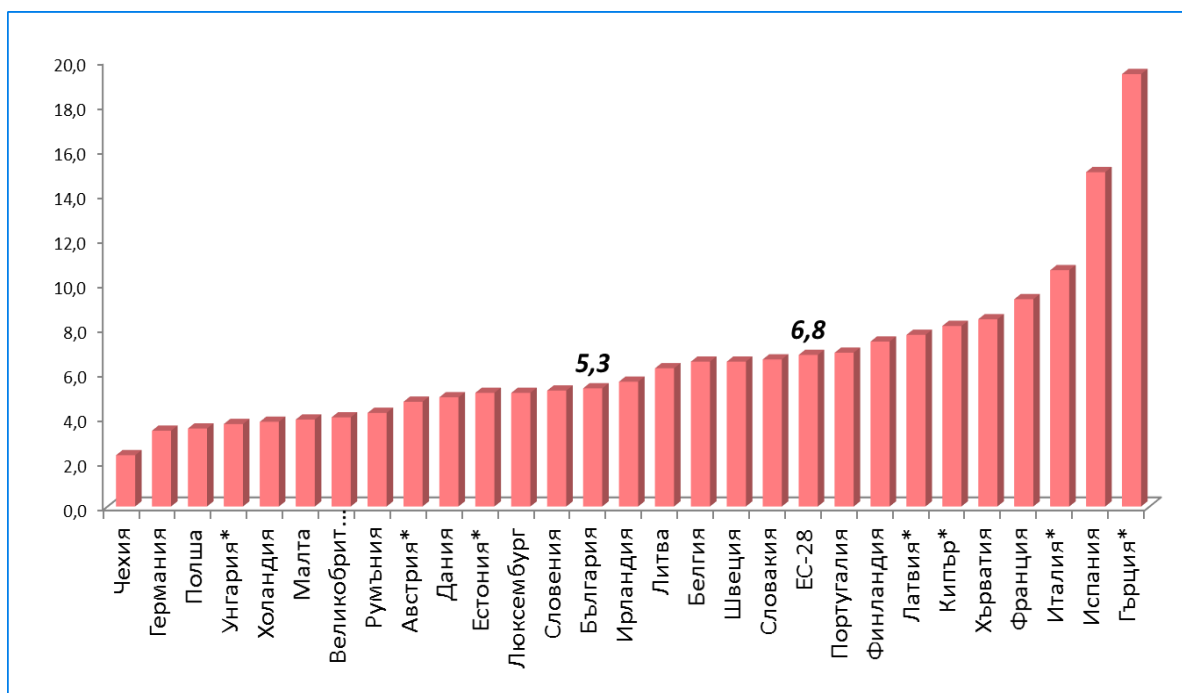
Източник: Агенция по заетостта

Равнището на безработица в България за третото тримесечие на 2018 г. е по-ниско от средното за Европейския съюз – 5.3% в национален мащаб при 6.5% на общностно ниво (Фигура 4). Това наблюдение може да се определи като закономерно, сравнявайки го с регистрираното за същия период на 2017 г. – 6.1% за национално при 7.5% за общностно ниво.

По последни данни на Евростат[†] през ноември 2018 г. равнището на безработица в страните от **Европейския съюз (ЕС-28)** е **6.7%** (при 6.7% през октомври 2018 г. и 7.3%

[†]<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9477410/3-09012019-AP-EN.pdf/1f232ebb-1dcc-4de2-85d1-5765fae86ea8>.

през ноември 2017 г.). В тази извадка, равнището на безработица за **България** е определено на **5.4%** (при 5.4% през октомври 2018г. и 5.7% през ноември 2017 г.).

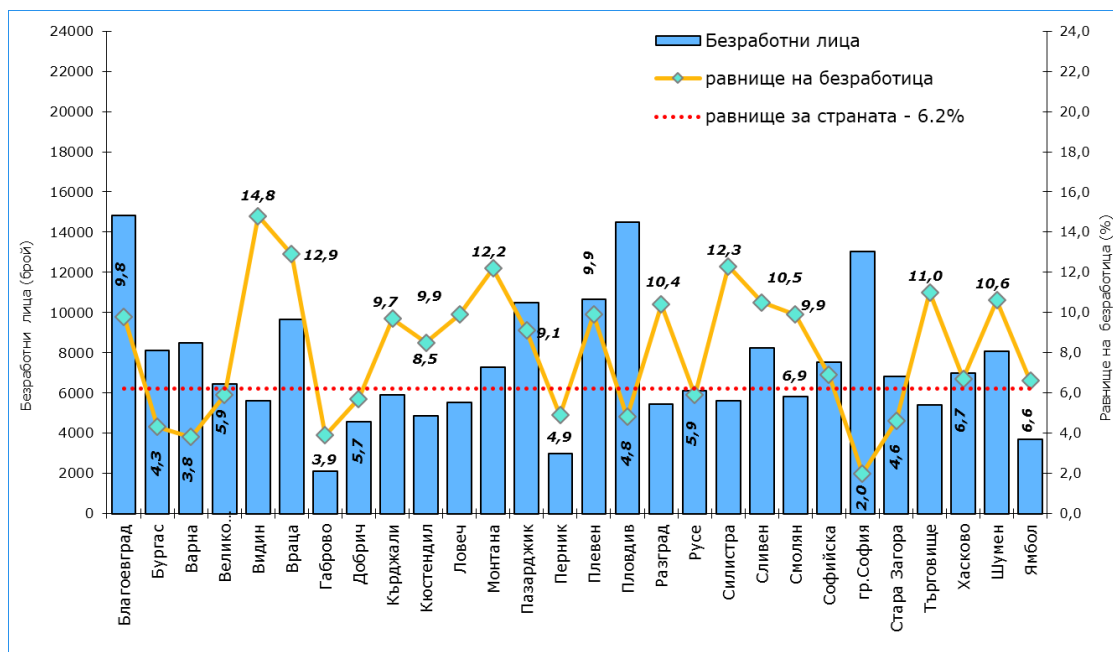

Фигура 4. Безработицата по данни на Евростат през трето тримесечие на 2018 г.

Източник: Агенция по заетостта

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en

Ниското ниво на безработица на национално ниво не трябва да се разглежда в крайната му съдържателност, особено когато се акцентира върху разбивката му по региони в страната (Фигура 5). Анализирайки региона на Югозападна България трябва да отчетем, че най-високата безработица се регистрира за Благоевград – 9.8%, последвана от София (област) – 6.9% и София (град) – 2.0%. Освен че Благоевград регистрира най-високото ниво на безработица, то е чувствително по-високо от средното за страната – 9.8% при равнище за страната - 6.2 %.

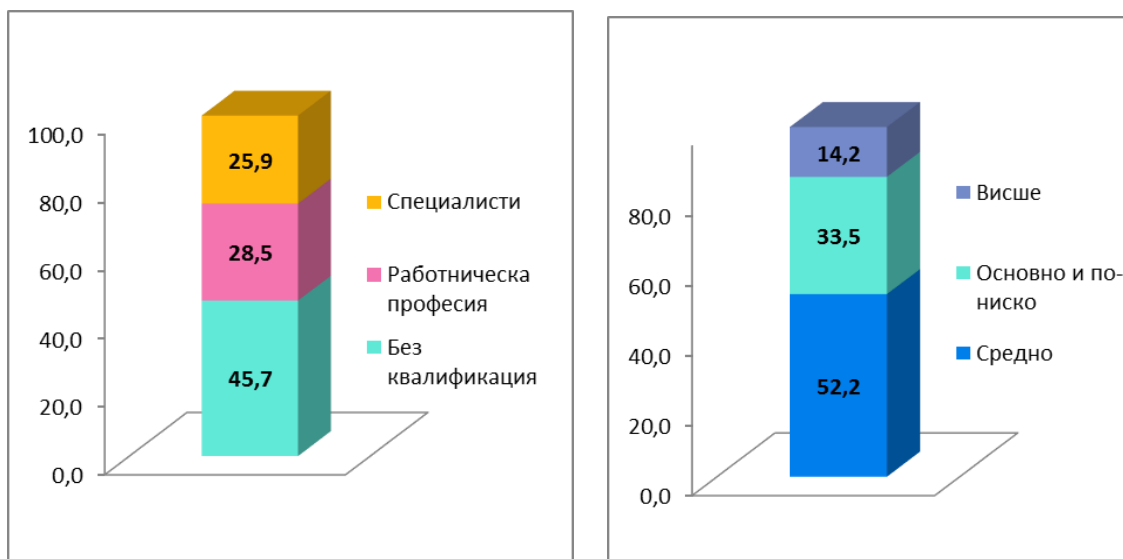
Фигура 5. Средномесечен брой на регистрираните безработни лица и равнище на безработица по области

Източник: Агенция по заетостта

Анализирайки данните за професионалната и образователна структура на регистрираните безработни лица през деветмесечието на 2017 г. и 2018 г., не са открити съществени различия между съответните структури (Фигура 6).

Новорегистрираните безработни намаляват с 16.3% спрямо ноември 2018г., като достигат 25 562 лица. Сравнителният анализ с година по-рано отчита, че числеността им намалява с 3.0%.

Прави впечатление, че в структурата на новорегистрираните безработни в страната за деветмесечието на 2018 г., присъствието на лица, притежаващи висше образование, е с относително най-нисък дял (14,2%). Професионалната и образователна структура на новорегистрираните безработни се запазва почти постоянна всеки месец, като най-голям дял в структурата на новорегистрираните безработни заемат лицата със средно образование (52,2%) и тези без квалификация (45,7%). Този близо три пъти по-висок дял на безработицата при по-ниските степени на образование показва, че и през 2018 г. наличието на висше образование е сериозна предпоставка за успешно включване на пазара на труда или погледнато от перспективата на университетите у нас **не може да твърдим**, че последните “произвеждат” безработица.

Фиг. 6. Професионална и образователна структура на новорегистрираните безработни през декември 2017 г.

Източник: Агенция по заетостта

Регистрирани продължително безработни лица

По данни на Агенция по заетостта, през декември 2018 г. броят на лицата с продължителност на регистрация над 1 г. е 54 870 лица или 27.2% от безработните. Числеността и делът им намаляват на месечна и годишна база. Във възрастовата структурата с най-висок дял остава групата на безработните над 50 г., като през декември 2018 г. той е 51.0% от всички продължително безработни лица.

Образователната и професионална структура на продължително безработните показват преобладаващо присъствие на лица с основно и по-ниско образование (65.2%), както и такива без специалност и квалификация (69.7%).

Анализът на продължителната безработица по области показва, че делът ѝ се движи в широк диапазон – от 2.7% от всички регистрирани безработни в София-град, през 8.2% в Бургас, до 43.7% в Монтана и 45.2% във Видин.

Безработни младежи до 24 г. – Броят и делът им намаляват на месечна база, достигайки до 10 289 лица или 5.1% от всички безработни. Сравнението с година по-рано отчита спад както в номинално, така и в дялово изражение. В образователната структура най-съществени са дяловете на младежите със средно и с основно и по-ниско образование, съответно - 49.4% и 42.5%. Професионалната структура в най-голяма степен се формира от младежи без квалификация и специалност (63.0%). През декември 2018 г. от регистрираните безработни до 24 г., 11.8% са продължително безработни.

IV. Наети

Спрямо края на второто тримесечие на 2018 г. (Таблица 2), през третото тримесечие на 2018 г. най-голямо намаление на наетите лица се наблюдава в икономическите дейности „Хотелиерство и ресторантьорство” – с (-15.1%). Най-голямо увеличение на наетите през третото тримесечие на 2018 г. в сравнение с второто тримесечие на 2018 г. се наблюдава в икономическите дейности „Строителство” - с 2375 наети лица (-1,9%). Относителен спад на наетите лица е отчетен при икономическите дейности „Промисленост- общо“ с 6959 наети лица и „Преработвателна промисленост“ - с 6486 наети лица.

Таблица 2. Наети лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности през 2018 година

Икономически дейности	Тримесечия на 2018 година		
	I	II	III
Промисленост - общо	587125	582299	575340
Добивна промисленост	21880	21823	21331
Преработваща промисленост	518567	513850	507364
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газ	30020	30119	30207
Строителство	121342	125815	128190
Транспорт, складиране и пощи - общо	142713	144606	142904
Хотелиерство и ресторантьорство	104580	137063	116416
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения - общо	85808	85361	85852
Други бизнес услуги:			
Юридически; счетоводни; консултантски; архитектурни; инженерни; рекламни и други професионални дейности	66190	66454	65541
Дейности по наемане и предоставяне на работна сила, охрана, почистване, туристическа, административна офис и стопанска дейност	96715	96105	94905
Източник: Агенцията по заетостта. ¹ В таблиците не се публикуват данните, които според Закона за статистиката са конфиденциални и представляват статистическа тайна. * Предварителни данни			

Профилът на заявените от работодателите работни места в периода януари-септември 2018 г. (Фигура 7) дава възможност за анализ на търсенето на специалисти в предлаганите за обучение специалности в Стопански факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски”. Икономическите дейности “Хотелиерство и ресторантьорство” и ”Търговия” са на съответно на второ и трето място за най-търсени специалисти от страна на работодателите, съответно с 25 452 и 23 287 заявени работни места. Търсенето на

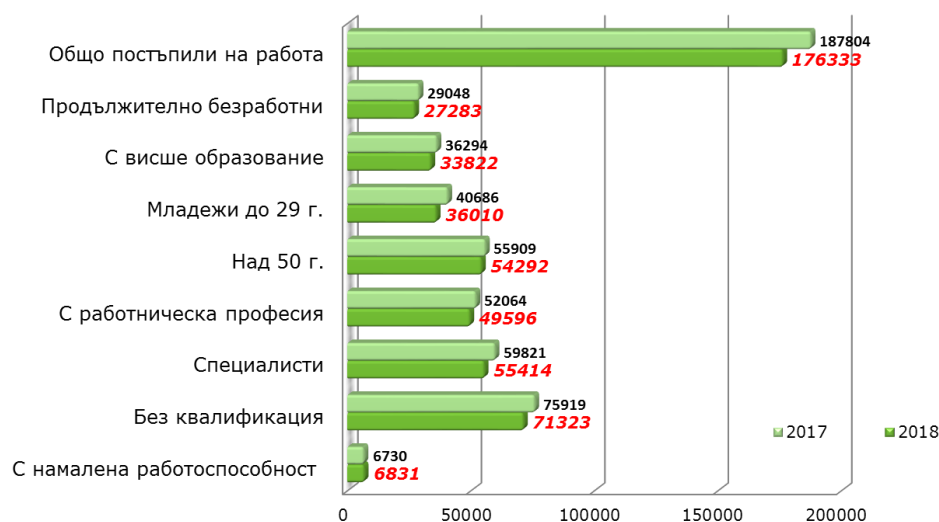
специалисти в сферата на Административните дейности е на четвърто място, но с приблизително два пъти по-малко заявени места (13 468). Другите сфери, в които факултетът подготвя кадри, регистрират следното търсене: „Държавно управление“ – 8-мо място, „Финансови и застрахователни дейности“ – 11-то място и съответно „Хуманно здравеопазване и социални дейности“ – 12-то място.

Фигура 7. Заявени свободни работни места на първичен пазар на труда по икономически дейности

Източник: Агенция по заетостта

Данните за постъпилите на работа през третото тримесечие на 2018 г. са представени във Фигура 8 и Таблица 3.

Фигура 8. Постъпили на работа лица от наблюдаваните групи на пазара на труда през деветмесечието на 2018 г.

Източник: Агенция по заетостта

Таблица 3. Характеристики на започналите работа през деветмесечието

	2017	2018	разлика
Жени	103 755	99 758	-3 997
Без квалификация	75 919	71 323	-4 596
Специалисти	59 821	55 414	-4 407
Работническа професия	52 064	49 596	-2 468
Над 50 г.	55 909	54 292	-1 617
Младежи до 29 г.	40 686	36 010	-4 676
Продължително безработни лица	29 048	27 283	-1 765
С висше образование	36 294	33 822	-2 472
Хора с увреждания	6 730	6 831	101
Регистрирани заети лица започнали работа чрез БТ	528	757	229
Регистрирани учащи се започнали работа чрез БТ	336	475	139
Регистрирани пенсионери започнали работа чрез БТ	322	1 146	824

Източник: Агенция по заетостта

Анализът на постъпилите на работа през деветмесечието на 2018 г. (Фигура 8 и Таблица 3) показва, че е наличен спад спрямо регистрираното през същия период на 2017 г. – от 187 804 души през 2017 г. на 176 333 през 2018 г. Този факт не бива да буди притеснение, а по-скоро би могъл да бъде интерпретиран на фона на по-ниските нива на безработица през 2018 г. в сравнение с предходната 2017 година и да индикира приближаването на българската икономика до едни оптимални нива на заетост. Контекст подкрепен и от данните за намаляването през 2017 г. на продължително безработните. Регистрираният спад на постъпилите на работа е наличен и по отношение на тези с висше образование – от 36 294 лица през 2017 г. на 33 822 през 2018г. Това намаление на постъпилите на работа е по-ниско за разглеждания период в сравнение с другите относителни групи:

- С работническа професия – от 52 064 на 49 596 лица;
- Специалисти – от 59 821 на 55 414 лица;
- Без квалификация – от 75 919 на 71 323 лица.

04.02.2019 г.

Изготвили: 1.

гр. Благоевград

/ гл. ас. д-р Деница Стефанова-Богданска/

2.

/ ас. д-р Ани Янкова Стойкова/